

YRJÖ O. ALANEN: Schizofrenia. Jej przyczyny i leczenie dostosowane do potrzeb.

Z angielskiego przełożył Jacek Bomba. Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2000

Prof. Yrjö Alanen jest bez wątpienia jednym najwybitniejszych europejskich psychiatrów, który od lat sześćdziesiątych bez przerwy zajmuje się szeroko pojętymi zagadnieniami związanymi z przyczynami schizofrenii oraz modelem terapeutycznym, zapewniającym leczenie dostosowane do potrzeb chorych. W efekcie prac Alanena i skupionego wokół niego zespołu nieomal w całej Finlandii został wdrożony taki model leczenia, który zapewnia pacjentom te interwencje terapeutyczne, które w danym momencie ich choroby i potrzeb psychologicznych są najbardziej adekwatne a tym samym najbardziej skuteczne. Książka stanowi podsumowanie wiedzy i doświadczeń praktycznych autora w pracy z chorymi na schizofrenię.

Pierwszy rozdział książki stanowiący wprowadzenie do problematyki schizofrenii poprzez osoby trzech pacjentów, pozwala czytelnikowi nie tylko zrozumieć objawy w kontekście życia opisanych chorych, ale także przybliżyć znaczenie niektórych metod leczenia takich jak terapia indywidualna i rodzinna.

Kolejne dwa rozdziały, a zwłaszcza trzeci, poświęcone są próbie syntezy wiedzy na temat przyczyn powstawania schizofrenii. Tę właśnie próbę syntetycznego przedstawienia czynników odgrywających rolę w powstawaniu schizofrenii uważam za niezwykle cenną, a tabela pt. „Źródła schizofrenii: próba syntezy”, zamieszczona na stronie 99 książki a stanowiąca pewną modyfikację poglądów Ciompięgo, powinna być podstawą dydaktyki na ten temat.

Próba całościowego ujęcia skomplikowanego zagadnienia etiologii schizofrenii jest szczególnie cenna w związku z panujący-

mi ostatnio redukcjonistycznymi modelami akcentującymi, czasami w sposób wysoce uproszczony, biologiczne tło schizofrenii.

Prof. Alanen przedstawia i omawia szczegółowo, z jednej strony takie biologiczne czynniki warunkujące tzw. podatność na zranienie w schizofrenii, jak; czynniki genetyczne, anomalie struktury mózgu itd., a następnie pokazuje jak współistniejące czynniki psychologiczne nakładają się na istniejące „podłoże biologiczne” doprowadzając ostatecznie do wybuchu psychozy. W obrębie czynników psychologicznych najważniejszą rolę przypisuje problemowi budowania związku symbiotycznego i wychodzenia z niego w postaci indywidualuacji. Nieadekwatna indywidualuacja psychologiczna przejawiająca się tendencją do wycofywania się lub nadmiernej zależności prowadzi następnie od niepowodzeń w realizacji zadania rozwojowego, jakim jest osiągnięcie dorosłości. Podkreślanie przez autora znaczenia jakie ma dla tworzenia się osobowości wczesna relacja z obiektem wskazuje na wyraźne związki Alanena z psychoanalizą a zwłaszcza teorią związków z obiektem. Jednak autor nieustannie próbuje integrować wszystkie perspektywy rozumienia schizofrenii począwszy od biologicznej poprzez indywidualną, rodzinną a skończywszy na perspektywie społeczno-kulturowej.

Druga część książki poświęcona jest leczeniu schizofrenii. Autor rozpoczyna ją od omówienia wszystkich metod leczniczych stosowanych w schizofrenii począwszy od leczenia farmakologicznego, poprzez terapię indywidualną i rodzinną, aby zakończyć omówieniem grup i społeczności terapeutycznych. Omówienie efektów leczniczych poszczególnych rodzajów terapii jest bardzo wyważone, przedstawiając zarówno dane przemawiające za, jak i przeciw skuteczności poszczególnych metod.

Pozostała część tej niezwykle interesującej publikacji to przedstawienie rozwoju, zasad

i wyników modelu leczenia psychoz schizofrenicznych dostosowanego do potrzeb. Ta część jest podsumowaniem przeszło dwudziestoletnich doświadczeń autora i jego współpracowników w pracy z tak właśnie pojętym modelem terapii schizofrenii.

Prof. Alanen przedstawia dwa cele szczegółowe, jakie przyświecały zespołowi z Turku w tworzeniu zintegrowanego modelu leczenia schizofrenii. Pierwszy z nich – to opracowanie metod leczniczych dla chorych z zaburzeniami z grupy schizofrenii o podejściu zintegrowanym, ale psychoterapeutycznym oraz drugi zaplanowanie badań katamnesticznych zmierzających do oceny wyników implementacji tego modelu i jego skuteczności.

W modelu zintegrowanego leczenia schizofrenii uderza wszechstronność ofert terapeutycznych, pacjenci mogą korzystać z podstawowej pomocy psychoterapeutycznej, społeczności leczniczej w przekształconych oddziałach psychiatrycznych, terapii rodzin, oraz indywidualnej relacji terapeutycznej. Bardzo ciekawym, choć z pewnością dyskusyjnym jest sformułowanie autora, że w tym modelu, farmakoterapia wspiera psychoterapię, a nie odwrotnie. Większość współczesnych monografii poświęconych schizofrenii przedstawia ten problem dokładnie odwrotnie, podkreślając podstawową rolę leczenia farmakologicznego w schizofrenii.

Z kolei na drugi cel szczegółowy składała się próba oceny dzięki badaniom katamnesticznym tego, jak dalecę udało się zastosować psychoterapię w leczeniu tej grupy pacjentów, jakie były wskazania dla poszczególnych rodzajów terapii oraz jak rozwój tej nowej orientacji terapeutycznej wpłynął na wyniki leczenia.

Z niezwykłym zainteresowaniem czyta się przedostatnią część książki poświęconą szczegółowej analizie doświadczeń terapeutycznych autorów modelu zintegrowanej, dostosowanej do potrzeb terapii schizofrenii. Opisy wszystkich stosowanych metod są niezwykle głębokie, a jednocześnie krytyczne i podejmu-

jące próbę oceny jak dostosować interwencje terapeutyczne do potrzeb pacjenta związanych zarówno z psychologicznym rozwojem indywidualnym, jak i z naturą procesu psychotycznego np. czasem jego trwania.

W ostatniej części swojej monografii Prof. Alanen omawia relacje pomiędzy leczeniem schizofrenii a społeczeństwem, zajmując się między innymi tak ważną ostatnio kwestią kosztów leczenia.

Omawiana książka jest niezwykle cenną i wszechstronną monografią poświęconą schizofrenii. Oferuje czytelnikowi zintegrowane podejście w rozumieniu i leczeniu poważnej choroby jaką jest schizofrenia, wolne od panującego ostatnio redukcjonizmu biologicznego. Autor nie unika w niej wątków osobistych przybliżających jego osobę, pisząc np., że najlepsze efekty terapeutyczne osiągał w relacji terapeutycznej z tymi pacjentami, których linia życiowa i zainteresowania były podobne do jego własnych. Opisy poszczególnych podejść terapeutycznych ilustrowane są studiami przypadków co niezwykle ułatwia czytanie. Przedstawiony model zintegrowanego leczenia schizofrenii nastawionego na potrzeby pacjenta niesie nadzieje na zorganizowanie efektywnego systemu leczenia, w którym potrzeby pacjenta, a nie orientacja terapeutyczna instytucji lub terapeutów lub względy polityczne czy też ekonomiczne liczą się najbardziej.

Monografię kończy wszechstronna, bogata bibliografia zawierająca prace dotyczące rozumienia i leczenia psychoz schizofrenicznych.

Nie mam żadnych wątpliwości, że dzięki omawianej monografii, czytelnik polski dostał do ręki niezwykle cenną, nową publikację dotyczącą schizofrenii. Powinna ona znaleźć miejsce w bibliotece każdego psychiatry lub innego profesjonalisty zajmującego się leczeniem psychoz schizofrenicznych, któremu bliski jest zintegrowany model rozumienia i leczenia chorych.

Prof. Irena Namysłowska